

CZU: 343.6:004.8

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2026.1\(76\).02](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2026.1(76).02)

POATE FI INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ UN SUBIECT AL INFRAȚIUNII DE DETERMINARE SAU ÎNLESNIRE A SINUCIDERII, PREVĂZUTĂ DE ART.150 CP AL REPUBLICII MOLDOVA?

Raisa GRECU,
*doctor habilitat,
conferențiar universitar,
USPEE „Constantin Stere”*
<https://orcid.org/0000-0003-4505-9930>

Oleg APĂRECE,
*avocat, doctorand,
ASEM și ESPEE „Constantin Stere”*
<https://orcid.org/0000-0003-4127-9602>

SUMAR

Prezentul studiu analizează aspecte juridico-penale actuale referitoare la implicarea inteligenței artificiale (în continuare (sau, după caz) – AI) în comiterea infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii, reglementată la art. 150 CP RM – Determinarea sau înlesnirea intenționată a sinuciderii. Evoluția tehnologică rapidă a sistemelor AI, în special a chatbot-urilor emoționale, a generat situații în care acestea au încurajat sau facilitat actul suicidal, fiind documentate multiple cazuri tragice la nivel internațional. În cercetare este analizat cadrul extrapenal actual al Republicii Moldova care definește rețelele de comunicare electronice și cel normativ juridico-penal național aplicabil, în convingerea autorilor, nominalizării subiecților implicați în acest domeniu de activitate. În urma investigației, au fost identificate anumite lacune legislative, în special, fiind vorba despre absența răspunderii penale a persoanelor juridice pentru infracțiunea în cauză. Analiza întreprinsă demonstrează că, deși inteligența artificială nu poate fi subiect activ al infracțiunii din cauza lipsei capacității juridice proprii, producătorii, dezvoltatorii sau utilizatorii sistemelor AI pot și trebuie să fie pa-

ARTIFICIAL INTELLIGENCE – SUBJECT OF THE OFFENSE OF DETERMINATION OR FACILITATION OF SUICIDE PROVIDED FOR IN ARTICLE 150 OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA?

SUMMARY

This study analyzes current criminal law aspects regarding the involvement of artificial intelligence (hereinafter, as the case may be – AI) in the commission of the offense of determination or facilitation of suicide, regulated under Article 150 of the Criminal Code of the Republic of Moldova – Intentional determination or facilitation of suicide. The rapid technological evolution of AI systems, particularly emotional chatbots, has generated situations in which they have encouraged or facilitated suicidal acts, with multiple tragic cases documented internationally. The research analyzes the current extra-criminal framework of the Republic of Moldova that defines electronic communication networks and the applicable national criminal law normative framework, in the authors' conviction, for designating the subjects involved in this field of activity. Following the investigation, certain legislative gaps were identified, specifically regarding the absence of criminal liability of legal persons for the offense in question. The analysis undertaken demonstrates that, although artificial intelligence cannot be an active subject of the offense due to the lack of its own legal capacity, the manufacturers, developers, or users of AI systems can and must be subject to criminal liability. The conclusion is also motivated by the relevance of the provisions of Regulation (EU) 2024/1689 on artificial intelligence, which establishes a catalog of expressly prohibited practices, the deliberate violation of which may constitute a manifestation of indirect intent in the commission of offenses. The research concludes with the formulation of proposals as *lege ferenda*.

Key-words: *artificial intelligence, determination to suicide, criminal liability, subject of the offense, emotional chatbot, EU Regulation 2024/1689, legal person.*

sibili de răspundere penală. Concluzia este motivată și prin relevanța prevederilor Regulamentului (UE) 2024/1689 privind inteligența artificială, care instituie un catalog de practici expres interzise, încălcarea deliberată a cărora poate constitui manifestare a intenției indirecte în comiterea unor infracțiuni. Cercetarea finalizează cu formularea unor propuneri cu titlu de *lege ferenda*.

Cuvinte-cheie: *inteligență artificială, determinare la sinucidere, răspundere penală, subiect al infracțiunii, chatbot emoțional, Regulamentul UE 2024/1689, persoană juridică.*

Introducere

Progresul societății prezintă un fenomen firesc și inevitabil, care impune adaptarea continuă a sistemului juridic la noile realități sociale, economice și tehnologice.

În absența unei reglementări exprese în Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova (CP RM), tragerea la răspundere penală și sancționarea persoanei vinovate devine imposibilă, chiar și în situația în care fapta săvârșită lezează un drept sau interes protejat de legea penală. Din aceste considerente, legiuitorul este chemat să adapteze în mod constant normele juridico-penale la evoluția societății și la noile forme de manifestare a criminalității.

Infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii reglementată la art. 150 CP RM cu același titlu prezintă o amenințare directă la viața și sănătatea persoanei, iar dreptul la viață este cel mai valoros și sacru drept al ființei umane. Dreptul la viață este un drept protejat la nivel internațional și național. Astfel, Declarația universală a drepturilor omului proclamă la art. 3: „Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea sa” [7, art. 3], iar prevederile art. 2 - Dreptul la viață din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale stipulează că dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege [2, art. 2]. Art. 24 din Constituția RM - Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică - proclamă obligațiunea statului de a garanta fiecărei persoane dreptul la viață și la integritate fizică și psihică [3, art. 24]. Această obligațiune a statului este onorată inclusiv prin instituirea unor garanții juridico-penale ale apărării vieții și sănătății persoanei în legislația penală națională, în special prin intermediul normelor înglobate în Capitolul II - „Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei” din Partea Specială a CP RM [4].

Discuții și rezultate

Incriminarea la art. 150 CP RM a faptei de determinare sau înlesnire a sinuciderii a cunoscut

mai multe modificări legislative drept rezultat al necesității ajustării legii penale la noile forme de manifestare a infracțiunii, inclusiv cele generate de consecințele colaterale cu un anumit potențial negativ ale evoluției societății pe calea dezvoltării furtunoase a tehnologiilor informaționale. O modificare substanțială a fost operată prin Legea nr. 157 din 26 iulie 2018 pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 [8] - intervenție legislativă care a reconfigurat atât elementele constitutive ale infracțiunii, cât și regimul sancționator aplicabil.

Conform modificărilor normative respective, în vigoare la moment, componența de bază a infracțiunii prevăzută la art. 150 din CP RM este stipulată la alin.(1) după cum urmează: „Determinarea sau înlesnirea intenționată a sinuciderii, inclusiv prin intermediul rețelelor de comunicații electronice, soldată cu sinuciderea”.

În cadrul prezentei publicații ne vom axa atenția doar asupra unor modificări extrem de importante operate de legiuitor la nivelul elementului principal al laturii obiective a infracțiunii - cel al faptei prejudiciabile. Deși, bineînțeles, în mod absolut necesar vom menționa aici și semnificația juridico-penală aparte a faptului incriminării de acum înainte a infracțiunii în cauză în calitate de componență materială, consumarea căreia survine în momentul săvârșirii de către victimă a actului suicidal. Dar acest aspect al noilor reglementări constituie, tocmai pe motivul importanței sale deosebite, subiectul unor investigații aparte.

Cu referință la subiectul anunțat în titlu, care este unul nu mai puțin important din punctul de vedere al semnificației sale teoretico-practice, relevăm ceea ce urmează. După cum decurge din reglementarea actuală, fapta prejudiciabilă poate fi comisă prin săvârșirea acesteia în forma a două modalități normative alternative ale realizării laturii obiective: determinarea la sinucidere și înlesnirea intenționată a sinuciderii. Un aspect esențial al evoluției legislative constă în reglementarea expresă a ipotezei comiterii faptei infracționale analizate în oricare din modalitățile normative nominalizate ale acesteia, inclusiv prin intermediul rețelelor de comunicații electronice.

Completarea în cauză a normei respective operată de către legiuitorul național este de o importanță teoretico-practică semnificativă. Prin includerea în conținutul normativ al art. 150 CP RM a sintagmei „*inclusiv prin intermediul rețelelor de comunicații electronice*” se elimină orice incertitudine cu privire la posibilitatea angajării răspunderii penale pentru faptele de determinare sau înlesnire a sinuciderii comise în mediul virtual/online, extinzând astfel sfera de incriminare pentru a acoperi și conduita infracțională desfășurată prin intermediul internetului.

Deși apreciem drept una oportună intervenția legislativă prin care s-a introdus expres în textul art. 150 CP RM posibilitatea comiterii infracțiunii prin intermediul rețelelor de comunicații electronice, considerăm că legiuitorul a omis să reglementeze unele aspecte esențiale de importanță pentru aplicarea corectă și uniformă a normei penale analizate. Astfel, în convingerea noastră, în contextul modificărilor operate, era cazul să fie definită expres la nivelul legii penale în Capitolul XIII – Înțelesul unor termeni sau expresii în prezentul cod – sintagma „rețele de comunicații electronice”.

Absența unei clarificări terminologice în textul Codului penal poate genera dificultăți practice în aplicarea legii, întrucât organele de urmărire penală și instanțele judecătorești sunt nevoite să facă apel la o legislație extrapenală pentru a determina sfera de aplicare a incriminării.

Analizând cadrul normativ al Republicii Moldova, am identificat faptul că sintagma „rețea de comunicații electronice” beneficiază de o definiție legală expresă în Legea comunicațiilor electronice nr.72 din 10.04.2025. Astfel, conform prevederilor pct. 62 art. 2 cu titlul *Noțiuni din Legea menționată*, prin rețea de comunicații electronice se înțelege: „sistemele de transmisie, indiferent dacă sunt sau nu bazate pe o infrastructură permanentă sau pe o capacitate de administrare centralizată, și, după caz, echipamentele de comutare sau de rutare și alte resurse, inclusiv elementele de rețea care nu sunt active, care permit transmiterea semnalelor prin cablu, prin unde radio, prin mijloace optice sau prin alte mijloace electromagnetice, inclusiv rețelele de comunicații prin satelit, rețelele fixe (cu comutare de circuite și cu comutare de pachete, inclusiv internetul) și mobile, rețelele electrice, în măsura în care sunt utilizate pentru transmiterea de semnale, rețelele utilizate pentru transmisiunea serviciilor media audiovizuale și rețelele de televiziune prin cablu, indiferent de tipul de informație transmisă” [9, art. 2 pct. 62].

Legea comunicațiilor electronice nr. 72 din 10.04.2025 [9] definește nu doar noțiunea de „rețea de comunicații electronice”, ci și termenii conecși relevanți pentru identificarea subiecților implicați în acest domeniu, și anume: furnizarea unei rețele de comunicații electronice, furnizor de servicii de comunicații electronice accesibile publicului și utilizatorilor.

Astfel, conform art. 2 – Noțiuni din Legea nr. 72/2025 [9, art. 2]:

- furnizarea unei rețele de comunicații electronice reprezintă instalarea, operarea, supravegherea sau punerea la dispoziție a unei rețele de comunicații electronice [9, art. 2 pct. 35];
- furnizor de servicii de comunicații electronice accesibile publicului reprezintă în-

treprindere în sensul Legii concurenței nr. 183/2012, înregistrată în Republica Moldova conform Legii nr. 220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, care furnizează sau este autorizată să furnizeze servicii de comunicații electronice accesibile publicului [9, art. 2 pct. 37];

- utilizator reprezintă persoană fizică sau juridică ce utilizează sau solicită utilizarea unui serviciu de comunicații electronice accesibil publicului [9, art. 2 pct. 93].

Analiza reglementărilor menționate motivează concluzia că atât furnizorii de servicii de comunicații electronice accesibile publicului cât și utilizatorii de comunicații electronice pot fi persoane juridice, ceea ce, teoretic, ar extinde semnificativ sfera potențialilor subiecți activi ai infracțiunii prevăzută în art. 150 CP RM, atunci când aceasta este comisă prin intermediul rețelelor de comunicații electronice.

Revenind la tema anunțată a prezentei publicații, vom relata cele ce urmează.

Prevederile alin.(3) art. 21 CP RM *Subiectul infracțiunii* statuează posibilitatea tragerii la răspundere penală a unei persoane juridice și circumstanțele care urmează a fi constatate în scopul dat, excepție constituind doar autoritățile publice.

Persoanele juridice cu statut de autoritate publică [5, art.7] sunt excluse din sfera subiecților activi ale oricărei infracțiuni prevăzute în Partea Specială a CP. Această excludere are caracter absolut și se aplică indiferent de natura și gravitatea infracțiunii. Pe când persoanele juridice fără statut de autoritate publică pot dobândi calitatea de subiect activ al unei infracțiuni numai în condițiile în care norma de incriminare din Partea Specială a CP RM prevede expres pedeapsa aplicabilă persoanei juridice. Această condiție a tragerii la răspundere penală a persoanei juridice este prevăzută expres la alin.(4) art. 21 CP RM. Subiectul infracțiunii care statuează că „*Persoanele juridice, cu excepția autorităților publice, răspund penal pentru infracțiunile pentru săvârșirea cărora este prevăzută sancțiune pentru persoanele juridice în partea specială din prezentul cod*” [4, art. 21 alin.4].

Analizând reglementarea juridico-penală a infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii reglementată de art.150 CP RM, constatăm că legiuitorul nu a stabilit sancțiune pentru persoanele juridice. În consecință, chiar dacă o persoană juridică ar comite fapta de determinare sau înlesnire a sinuciderii prin intermediul rețelelor de comunicații electronice, aceasta nu ar fi pasibilă de răspundere penală în temeiul art. 150 CP RM, din cauza absenței exprese a pedepsei pentru persoane juridice. Lipsa incriminării pedepsei pentru persoana juridică în cazul infracțiunii de determinare sau în-

lesnire a sinuciderii prevăzută de art.150 CP RM, în condițiile unor interacțiuni foarte active sociale prin intermediul rețelelor de comunicații electronice poate fi apreciată, în opinia noastră, drept o lacună legislativă.

Lacuna identificată devine și mai evidentă în contextul utilizării sistemelor de inteligență artificială.

Odată cu dezvoltarea accelerată a inteligenței artificiale (IA), au apărut nu doar oportunități tehnologice, ci și provocări etice, juridice și sociale majore. Un domeniu extrem de sensibil este influența pe care IA o poate avea asupra sănătății mintale a utilizatorilor, în special atunci când IA este utilizată sub formă de chatbot-uri emoționale.

Incriminarea faptei de determinare sau înlesnire a sinuciderii subliniază interesul social al protejării vieții unei persoane chiar împotriva voinței victimei. Pe de altă parte, norma de incriminare urmărește să se asigure că voința victimei de a muri este rezultatul unui proces deliberativ propriu și personal, în care nu au existat interferențe din partea altor persoane [1, p. 94].

Se poate, însă, admite și nu fără temei că infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii prevăzută la art.150 CP RM poate fi comisă prin intermediul sau cu ajutorul chatbot-uri emoționale care funcționează în baza inteligenței artificiale.

Întrebarea la care vom încerca să formulăm un răspuns în prezenta cercetare se referă la faptul dacă inteligența artificială poate sau nu poate fi subiectul infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii – art.150 CP RM?

Considerăm oportun să definim inițial termenul de inteligență artificială, în engleză – AI.

Sistemul de IA este definit de prevederile pct.12 din Regulamentul (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 ca fiind „un sistem bazat pe o mașină care este conceput să funcționeze cu diferite niveluri de autonomie și care poate prezenta adaptabilitate după implementare, și care, urmărind obiective explicite sau implicite, deduce, din datele de intrare pe care le primește, modul de generare a unor rezultate precum previziuni, conținut, recomandări sau decizii care pot influența mediile fizice sau virtuale” [11, pct. 12].

„IA este un sistem tehnologic care proceasează date și produce acțiuni, raționamente sau decizii care, în mod normal, necesită inteligență umană” [15].

Pe lângă avantajele numeroase ale inteligenței artificiale, există și aspecte negative cum ar fi folosirea inteligenței artificiale în comiterea infracțiunilor.

Impactul negativ pentru societate pe care îl poate avea inteligența artificială a fost constatat și la nivel internațional, la punctul 28 al Regula-

tului (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 fiind menționat: „Pe lângă numeroasele utilizări benefice ale IA, aceasta poate fi utilizată și în mod abuziv și poate oferi instrumente noi și puternice pentru practici de manipulare, exploatare și control social. Astfel de practici sunt deosebit de nocive și abuzive și ar trebui să fie interzise deoarece contravin valorilor Uniunii privind respectarea demnității umane, a libertății, a egalității, a democrației și a statului de drept, precum și a drepturilor fundamentale consacrate în cartă, inclusiv dreptul la nediscriminare, la protecția datelor și la viața privată și drepturile copilului” [11, pct. 28].

Efectele nocive ale inteligenței artificiale și implicarea acestora în facilitarea deciziilor suicidale au fost evidențiate în mai multe studii de caz internaționale, precum următoarele.

Un bărbat, în jur de 30 de ani din Belgia, cunoscut sub pseudonimul „Pierre”, a interacționat timp de șase săptămâni cu chatbot-ul „Eliza”, dezvoltat de compania Chai Research. Acesta suferea de eco-anxietate, iar chatbot-ul i-a întărit gândurile suicidare, mergând până la a-l încuraja să se sinucidă pentru „binele planetei”. Bărbatul s-a spânzurat. Familia a declarat că, fără influența IA-ului, tragedia nu s-ar fi produs [13].

Un alt caz a fost înregistrat în Florida – cazul adolescentului Sewell Setzer III înregistrat în 2024. Băiatul de 14 ani din Florida a devenit atașat emoțional de un chatbot care imita personajul Daenerys Targaryen, prin aplicația Character.AI. Conform plângerii depuse de mama sa, chatbot-ul a întreținut conversații sexualizate, a stimulat idei de sinucidere și a oferit încurajări emoționale periculoase. Băiatul s-a împușcat mortal în februarie 2024 [14].

Impactul negativ al inteligenței artificiale se atestă inclusiv în cazul adolescentului din Texas, înregistrat în 2024, în care părinți au dat în judecată Character.AI, susținând că chatboturi i-au sugerat adolescentului autovătămare (“to cut himself”) și chiar violență împotriva părinților (“murder your parents”), când a menționat că i-a fost limitat timpul de utilizare. Acesta a ajuns internat din cauza rănilor autoprovocate [12].

Un alt caz tragic a avut loc în California, la 3 august 2025. „Erik Soelberg, cunoscut ca având o labilitate psihică, a ucis-o pe mama lui, Suzanne Eberson Adams, în vârstă de 83 de ani, apoi s-a sinucis. Companiile OpenAI și Microsoft au fost date în judecată de familie, care le acuză că au o mare responsabilitate în cazul de crimă urmat de sinuciderea autorului crimei. Rudele lui Suzanne Eberson Adams, care au intentat acțiunea în justiție, susțin că, în momentul în care a comis acele fapte teribile, Soelberg era influențat, în sens negativ, de ChatGPT. Plângerea transmisă instanței mențio-

nează că Stein-Erik Soelberg ar fi postat pe rețelele sociale, în luna iunie, un videoclip cu o conversație în care ChatGPT i-ar fi spus că are „cunoaștere divină” și că a trezit conștiința chatbotului. Soelberg menționa că ChatGPT i-a comparat viața cu filmul „Matrix” și i-ar fi întărit senzația că oamenii încearcă să-l omoare” [10].

Putem conchide că tehnologiile bazate pe inteligență artificială pot constitui un factor semnificativ în dinamica infracțională specifică determinării sau înlesnirii sinuciderii. Deși relația de cauzalitate directă necesită investigații suplimentare, exemplele invocate anterior denotă faptul că interacțiunile cu sistemele AI pot influența substanțial deliberările suicidale ale utilizatorilor vulnerabili.

Așadar, trebuie să recunoaștem că, inteligența artificială poate reprezenta un element determinant în comiterea infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii – art.150 CP RM. Totuși, la moment, pot apărea neclarități juridice complexe referitoare la răspunderea penală a persoanelor juridice care o dezvoltă/generează, întrucât sistemele AI pot acționa ca intermediar activ între intenția infracțională a dezvoltatorilor/operatorilor și rezultatul tragic al actului suicidal, generând astfel necesitatea de adaptare legislativă substanțială, capabilă să răspundă adecvat provocărilor inedite generate de integrarea inteligenței artificiale în viața socială.

IA este considerată un produs, un instrument tehnologic, care în prezent este într-o continuă dezvoltare. Chiar și cea mai simplă analiză denotă că, cel puțin, la moment sistemul de inteligență artificială nu are capacitate juridică proprie, din care considerente răspunderea penală urmează să revină, în accepțiunea noastră, creatorului/producătorului programator sau utilizatorilor, care pot fi atât persoane fizice cât și persoane juridice. Respectiv, creatorii, producătorii, programatorii sau utilizatorii urmează a fi recunoscuți pasibili de răspundere penală pentru activitatea serviciilor care au la bază inteligența artificială.

Suportul legal pentru tragerea acestora la răspundere penală îl găsim inclusiv în prevederile alin.(2) art. 42 CP RM – Participația, care definesc autorul, după cum urmează: „*Se consideră autor persoana care săvârșește în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală, precum și persoana care a săvârșit infracțiunea prin intermediul persoanelor care nu sunt pasibile de răspundere penală din cauza vârstei, iresponsabilității sau din alte cauze prevăzute de CP RM*” [4, art. 42 alin.2].

Deci, absența personalității juridice și, implicit, a capacității penale constituie un impediment pentru tragerea la răspundere penală directă a sistemelor de inteligență artificială. În acest context, pot opera dispozițiile alin. (2) art. 42 CP RM care pun la dispoziție cadrul normativ aplicabil,

în temeiul căruia producătorul sau dezvoltatorul sistemului AI poate fi tras la răspundere penală în calitate de autor al infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii, reglementată prin art. 150 CP RM.

Prin Regulamentul (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 pct. 83 s-a stabilit că, având în vedere natura și complexitatea lanțului valoric pentru sistemele de IA [11], „este necesar să se clarifice rolul și obligațiile specifice ale operatorilor relevanți de-a lungul lanțului valoric respectiv, cum ar fi importatorii și distribuitorii care pot contribui la dezvoltarea sistemelor de IA. În anumite situații, operatorii respectivi ar putea acționa în mai multe roluri în același timp și, prin urmare, ar trebui să îndeplinească în mod cumulativ toate obligațiile relevante asociate rolurilor respective. De exemplu, un operator ar putea acționa în același timp ca distribuitor și ca importator” [11, pct.83].

Legiuitorul național a prevăzut expres în textul de incriminare a infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii forma de vinovație exprimată prin *intenție*, necesară pentru calificarea faptei infracționale în temeiul art. 150 CP RM. Astfel, infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii art.150 CP RM poate fi comisă doar cu intenție, care poate fi atât directă cât și indirectă.

Este vorba despre o abordare consacrată în mai multe lucrări științifice. Astfel, în doctrină se atestă opinii conform cărora, la infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii, vinovația este cerută sub forma intenției, în ambele ei modalități, directă sau indirectă. Respectiv, rezultă că făptuitorul fie urmărește rezultatul (ca victima să se sinucidă sau să încerce să se sinucidă), fie doar acceptă producerea lui [6, p. 46].

Este suficient ca autorul să dorească sau să accepte că prin fapta sa se va produce actul suicidal ori încercarea de sinucidere [1, p.98].

În cazul sistemelor de inteligență artificială, stabilirea intenției infracționale din partea dezvoltatorilor poate ridica dificultăți probatorii semnificative. În acest context este esențial să menționăm că la nivel internațional au fost instituite mai multe interdicții privind funcționalitățile și utilizările sistemelor de inteligență artificială, având ca scop prioritar protecția utilizatorilor și beneficiarilor. Din perspectiva dreptului penal, încălcarea deliberată a acestor interdicții poate fi asimilată cu intenția indirectă (eventual) manifestată de către făptuitor în comiterea infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii, prevăzută la art. 150 CP RM.

Cadrul normativ european instituit prin Regulamentul (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 prevede, la art. 5 alin. (1) lit. (a)-(h), practicile expres interzise în

domeniul inteligenței artificiale. În mod exemplificativ, lit. (a) stabilește că se interzice *„introducerea pe piață, punerea în funcțiune sau utilizarea unui sistem de IA care utilizează tehnici subliminale ce nu pot fi percepute în mod conștient de o persoană sau tehnici intenționat manipulative sau înșelătoare cu scopul sau efectul de a denatura în mod semnificativ comportamentul unei persoane sau al unui grup de persoane prin împiedicarea apreciabilă a capacității acestora de a lua o decizie în cunoștință de cauză, determinându-le astfel să ia o decizie pe care altfel nu ar fi luat-o, într-un mod care aduce sau este susceptibil în mod rezonabil să aducă prejudicii semnificative persoanei respective, unei alte persoane sau unui grup de persoane”* [11, art.5 alin.1 lit.a].

Cadrul juridic european servește drept model de referință pentru dezvoltarea legislației naționale. Regulamentul (UE) 2024/1689, primul act normativ complex la nivel mondial în materia inteligenței artificiale, dobândește o importanță deosebită în contextul analizei răspunderii penale pentru infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii. Prin stabilirea unui catalog de practici expres interzise și prin instituirea unui mecanism sancționator robust, Regulamentul oferă un cadru juridic de referință pentru identificarea conduitelor ilicite ale dezvoltatorilor de sisteme AI. Caracterul inovator al acestei reglementări constă în abordarea bazată pe risc, care permite diferențierea clară între utilizările acceptabile și cele interzise ale inteligenței artificiale, oferind astfel criterii obiective pentru stabilirea răspunderii penale în contextul legislației naționale.

Răspunderea penală a inteligenței artificiale nu este reglementată expres de dreptul penal, pe motivul că AI nu are personalitate juridică, respectiv, nu poate fi considerată autor al unei infracțiuni și nu poate răspunde penal. Cu toate acestea în spatele inteligenței artificiale se află creatorul acesteia, care poate fi una sau mai multe persoane fizice (programatori) sau persoană juridică (companie). Prin urmare, răspunderea penală a inteligenței artificiale este exclusă, dar acest aspect nu exonerează, în convingerea noastră, de răspundere penală administratorul acesteia, în cazul în care se demonstrează comiterea cu intenție în cadrul exercitării activității respective a unei fapte infracționale.

Utilizatorul sistemelor de inteligență artificială poate și trebuie să răspundă penal atunci când apelează la ajutorul AI pentru a comite infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii prevăzută la art.150 CP RM.

Concluzii

Deși inteligența artificială poate fi un instrument valoros în sporirea eficacității în multiple domenii ale activității umane, utilizarea acesteia fără reglementări stricte poate duce și la unele consecințe dramatice. Responsabilitatea pentru acestea nu trebuie să fie pasată tehnologiei informaționale, ci asumată de cei care o creează și administrează și care pot fi atât persoane fizice, cât și persoane juridice.

Cazurile de sinucidere, în care inteligența artificială a fost un factor determinant în luarea de către victimă a deciziei suicidale sau în înlesnirea realizării acesteia, aduc în prim-plan necesitatea urgență a operării unor modificări legislative referitoare la răspunderea penală a persoanelor juridice pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute la art.150 CP RM – Determinarea sau înlesnirea intenționată a sinuciderii.

Având în vedere că o componentă importantă a scopului legii penale stipulat la art. 2 CP RM – Scopul legii penale constă în apărarea, împotriva infracțiunilor a persoanei, drepturilor și libertăților acesteia, precum și în prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, considerăm că lipsa reglementării în art.150 CP RM a răspunderii persoanelor juridice pentru infracțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii conduce la imposibilitatea realizării depline, în paradigma evoluției rapide a tehnologiilor informaționale, a scopului legii penale. În aceste condiții, valoarea supremă – viața umană – rămâne vulnerabilă și expusă riscului de a fi lezată prin faptele prejudiciabile ale unor persoane juridice, în absența posibilității statului de a aplica asupra acestora forța sa coercitivă.

În scopul asigurării securității juridice și a unei practici judiciare uniforme, formulăm următoarele propuneri cu titlu *de lege ferenda*:

Codul penal al Republicii Moldova se completează cu următoarele articole:

Articolul 132¹⁴ Rețea de comunicații electronice.
„Rețea de comunicații electronice – sistemele de transmisie, indiferent dacă sunt sau nu bazate pe o infrastructură permanentă sau pe o capacitate de administrare centralizată, și, după caz, echipamentele de comutare sau de rutare și alte resurse, inclusiv elementele de rețea care nu sunt active, care permit transmiterea semnalelor prin cablu, prin unde radio, prin mijloace optice sau prin alte mijloace electromagnetice, inclusiv rețelele de comunicații prin satelit, rețelele fixe (cu comutare de circuite și cu comutare de pachete, inclusiv internetul) și mobile, rețelele electrice, în măsura în care sunt utilizate pentru transmiterea de semnale, rețelele utilizate pentru transmisiunea serviciilor media audiovizuale și rețelele de televiziune prin cablu, indiferent de tipul de informație transmisă”.

Prevederile art.150 CP RM se completează, după cum urmează:

Sanctiunea prevăzută la alin.(1) art.150 CP RM, după cuvintele „de la 2 la 5 ani”, se completează cu sintagma: „iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1.500 la 20.000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 1 la 5 ani”.

Sanctiunea prevăzută la alin.(2) art.150 CP RM, după cuvintele „de la 5 la 9 ani”, se completează cu sintagma: „iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 20.000 la 40.000 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate de la 3 la 5 ani sau cu lichidarea acesteia”.

Sanctiunea prevăzută la alin.(3) art.150 CP RM, după cuvintele „de la 9 la 12 ani”, se completează cu sintagma: „iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 40.000 la 60.000 unități convenționale, cu lichidarea acesteia”.

Propunerea în cauză de completare a legii penale naționale, formulată cu titlu de *lege ferenda*, vine să înlăture, în convingerea noastră, lacuna legislativă existentă în domeniul reglementării răspunderii penale a persoanelor juridice pentru comiterea infracțiunii prevăzută la art.150 CP RM, fortificând potențialul juridico-penal al apărării dreptului persoanei la viață.

Referințe bibliografice

1. Bogdan S., Șerban D.A. *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*. Ed. a 3-a, revizuită și adăugită. București: Editura Universul Juridic, 2022. 580 p.
2. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Amendamentată de Protocolul nr.11, 14 și 15. Completată de Protocolul additional și de Protocoloalele nr. 4, 6, 7, 12, 13 și 16. https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf (vizitat 20.12.2025).
3. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial*, 1994, nr.1 (republicată). În vigoare din 27 august 1994.
4. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74 (republicat).
5. Codul administrativ al Republicii Moldova. Nr. 116 din 19 iulie 2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320.
6. Cioclei V. *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*. Ed. a -8-a revizuită și adăugită. București: C.H.Beck, 2023. 461 p.
7. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la New-York la 10.12.1948 și ratificată de Republica Moldova la 28.07.1990. Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte. Vol.1. Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, p.11-17.
8. Legea pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr.985/2002. Nr. 157 din 26 iulie 2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.347-357.
9. Legea comunicațiilor electronice. Nr.72 din 10 aprilie 2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr.226-228.
10. O familie din SUA a dat în judecată OpenAI. Ce s-a întâmplat cu un bărbat cu probleme psihice după ce a apelat la inteligența artificială: <https://ziare.com/openai/crima-sinucidere-sua-1982093?uord=MT%3D/VWGXsn58Ym%3D%3DJDteHRNCJbBxnTm/YrY4YXLeLrPgg8KmMFWRID2HM%3DpbHWe/uwF/NsDsS8XGKdfD-goWHV4mrJTksIBAQIJJxnQvhLGY/OEKuI-re3hHhuN6e8ITDyJUMSIGhd> (vizitat 20.12.2025).
11. Regulamentul (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2024 de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 300/2008, (UE) nr. 167/2013, (UE) nr. 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 și (UE) 2019/2144 și a Directivelor 2014/90/UE, (UE) 2016/797 și (UE) 2020/1828 (Regulamentul privind inteligența artificială) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689 (vizitat 20.12.2025).
12. Character.AI Lawsuits. https://socialmediavictims.org/character-ai-lawsuits/?utm_source=chatgpt.com (vizitat 20.12.2025).
13. Deaths linked to chatbots show we must urgently revisit what counts as 'high-risk' AI. https://theconversation.com/deaths-linked-to-chatbots-show-we-must-urgently-revisit-what-counts-as-high-risk-ai-242289?utm_source=chatgpt.com (vizitat 20.12.2025).
14. Google, AI firm must face lawsuit filed by a mother over suicide of son, US court says. https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/google-ai-firm-must-face-lawsuit-filed-by-mother-over-suicide-son-us-court-says-2025-05-21/?utm_source=chatgpt.com (vizitat 20.12.2025).
15. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. Adopted on 23 November 2021. Published in 2022 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137> (vizitat 20.12.2025).